

МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Т. П. Норкіна

*Донбаська національна академія будівництва і архітектури,
вул. Державіна, 2, м. Макіївка, Донецька область, Україна, 86123.*

E-mail: naruwkina@rambler.ru

Отримана 8 червня 2011, прийнята 23 вересня 2011.

Анотація. Темпи розвитку економіки будь-якої країни безпосередньо залежать від ефективності використання інвестованих в неї ресурсів. При стабільній і розвиненій ринковій економіці, що активно використовує інноваційні рішення і інформаційні технології, такі завдання вирішуються на основі ринку як саморегульованої системи. Значна частина економічних структур, що виникли в ході ринкової трансформації, знаходиться у стадії становлення. У таких умовах опора тільки на ринок не забезпечує необхідних можливостей для здійснення програм розвитку в частині мобілізації ресурсів. Необхідне поєднання ринкового механізму з макроекономічним механізмом регулювання процесу мобілізації, розподілу і використання ресурсів в ході реалізації життєво важливих програм розвитку як із загальнодержавної точки зору, так і в розрізі конкретного регіону.

Ключові слова: ресурси регіону, природно-ресурсний, соціальний, економічний і науково-технічний потенціал регіону, чинники виробництва, грошові кошти, централізовані асигнування з державних бюджетів, іноземні інвестиції, програмно-цільове прогнозування.

МЕХАНИЗМ ФОРМИРОВАНИЯ РЕСУРСНОЙ БАЗЫ РАЗВИТИЯ РЕГИОНА

Т. П. Норкина

*Донбасская национальная академия строительства и архитектуры,
ул. Державина, 2, г. Макеевка, Донецкая область, Украина, 86123.*

E-mail: naruwkina@rambler.ru

Получена 8 июня 2011, принята 23 сентября 2011.

Аннотация. Темпы развития экономики любой страны напрямую зависят от эффективности использования инвестированных в нее ресурсов. При стабильной и развитой рыночной экономике, активно использующей инновационные решения и информационные технологии, такие задачи решаются на основе рынка как саморегулирующейся системы. Значительная часть экономических структур, возникших в ходе рыночной трансформации, находится в стадии становления. В таких условиях опора только на рынок не обеспечивает необходимых возможностей для осуществления программ развития в части мобилизации ресурсов. Необходимо сочетание рыночного механизма с макроекономическим механизмом регулирования процесса мобилизации, распределения и использования ресурсов в ходе реализации жизненно важных программ развития как с общегосударственной точки зрения, так и в разрезе конкретного региона.

Ключевые слова: ресурсы региона, природно-ресурсный, социальный, экономический и научно-технический потенциал региона, факторы производства, денежные средства, централизованные ассигнования из государственного бюджета, иностранные инвестиции, программно-целевое прогнозирование.

RESOURCES MECHANISM FORMING OF REGIONAL DEVELOPMENT

Tatyana Norkina

*Donbas National Academy of Civil Engineering and Architecture,
2, Derzhavina Str., Makiivka, Donetsk Region, Ukraine, 86123.*

E-mail: narukina@rambler.ru

Received 8 June 2011, accepted 23 September 2011.

Abstract. The rates of economic development of any country are directly related to the application efficiency of the resources invested in it. At stationary and developed market economy actively using the innovative solutions and information technology such kind of problems are solved on the basis of market as a self-regulating system. The essential constituent of economic structures having appeared at the market transformation is in the formation stage. In such conditions, the support just only to the market does not provide indispensable opportunities to implement of the development programmes in the part of mobilization resources. The market mechanism needs to be combined with the macroeconomic mechanism of mobilization process adjusting, the distribution and application of resources at the realization of the vitally important development programmes, both from the national point of view and in the context of an exact region.

Keywords: regional resources, natural and resource, social, economic, scientific-and-technological potentials of a region, agents of production, funds, national budget centralized allocations, foreign investment, programme and target forecasting.

Вступ

З економічної точки зору ресурсна база регіону є сукупністю чинників виробництва (трудо-вого, фінансового, виробничого і т. ін.) в їх кількісній і якісній оцінці в розрізі їх можливої участі в програмах розвитку регіону. Таким чином, ресурси регіону – засоби реалізації проєктів розвитку в регіоні після їх попередньої оцінки і аналізу.

Аналіз включає оцінку природно-ресурсного, соціального, економічного і науково-технічного потенціалу, що дозволяє врахувати важливі особливості розвитку та розміщення ресурсів і продуктивних сил окремих регіонів. У програмно-цільовому прогнозуванні термін аналізу охоплює ретроспективний період за 3–5 років, що передують рокам розробки прогнозу, а також очікувані підсумки функціонування економіки в рік його розробки. Отримані в ході процесу оцінки дані використовуються як початкові при формуванні стратегії розвитку регіону в частині опису засобів її реалізації (пасив балансу), а також в процесі мобілізації ресурсів для реалізації програм розвитку регіону.

Аналіз досліджень

Вагомий внесок у наукову розробку проблематики утворення, розподілу та використання ресурсів регіону зробили українські вчені О. І. Амоша, Ю. М. Бажал, О. В. Батура, П. Ю. Бельський, І. О. Бланк, Є. І. Бойко, Л. М. Борщ, В. М. Геєць, З. С. Варналій, З. В. Герасимчук, Б. М. Данилишин, М. П. Денисенко, М. І. Долішній, В. П. Дубіщев, В. К. Євдокименко, С. В. Захарін, Т. А. Заяць, О. В. Комеліна, І. І. Лукінов, Ю. В. Макогон, Л. О. Мармуль, В. Ф. Мартиненко, А. В. Мерзляк, О. В. Мертенс, А. І. Мокій, О. П. Сологуб, В. Л. Осецький, В. О. Онищенко, А. А. Пересада, В. І. Пила, А. М. Поручник, С. К. Реверчук, М. М. Туріянська, В. Г. Федоренко, А. С. Філіпенко, О. С. Чмир, О. В. Шевченко, В. Я. Шевчук, І. М. Школа, Л. І. Яковенко, О. М. Ястремська.

Незважаючи на високий рівень і міждисциплінарний характер існуючих теоретичних і прикладних розробок з проблем ресурсного забезпечення регіонів, саме недостатність комплексних напрацювань з теорії, методології і прак-

тики формування ресурсів, орієнтованих на параметри, критерії та детермінанти регіонального розвитку в умовах поширення глобалізаційних процесів і прояву ознак постіндустріального суспільства, вимагає їх додаткового ґрунтового дослідження.

Формування мети

Метою даного дослідження є визначення основних напрямків удосконалення механізму формування ресурсної бази розвитку регіону.

Виклад основного матеріалу

При розгляді загальних проблем механізму формування ресурсної бази регіону одночасно мають бути розглянуті питання використання окремих груп ресурсів, що викликані суперечностями і недоробками владних структур, а також запропоновані нові методи ведення господарювання на основі чотирьох основних сфер мобілізаційної активності [2]:

- 1) природокористування;
- 2) фінансова;
- 3) виробнича;
- 4) інноваційна.

У сфері природних ресурсів найбільш важливим питанням є користування землею (надрами) як ресурсом розвитку, тобто проблеми її оцінки. Не менш важливим є питання організації ефективного використання природних ресурсів.

Основна концептуальна послідовність в цьому випадку – збільшення терміну використання при збереженні темпів розвитку економіки. Рішенням є побудова системи господарювання на основі режиму економії, комплексного використання сировини, впровадження безвідходних технологій. Свого часу необхідних інструментів виходу з ситуації, що склалася, створено не було. Причиною, мабуть, послужила та обставина, що в умовах розподільної економіки відповідні програми не були достатньо мотивовані. Зараз сама суть діяльності господарюючих суб'єктів в ринкових умовах, виражена в зниженні витрат виробництва, штовхає їх на вирішення вказаних проблем. Цей процес перетинається з діяльністю органів влади в частині вирішення екологічних проблем.

Найбільш важливими аспектами вдосконалення управління природно-ресурсним потенціалом на регіональному рівні слід вважати:

- формування комплексного кадастру природних ресурсів;
- ліцензування окремих видів діяльності у сфері природокористування;
- проведення роботи по екологічній паспортизації і сертифікації з впровадженням комплексної системи моніторингу;
- організація системи аудиту природокористування;
- зміцнення економіко-правового регулювання і контролю за природокористуванням;
- підвищення екологічної культури населення;
- планування податкового потенціалу і оптимізація ресурсних платежів в прибутковій частині бюджету.

Держава перекладає на себе велику частину фінансування інвестиційних проектів розвитку виробничої і соціальної інфраструктури. На сьогодні держава направляє до 80 % фінансових ресурсів, централізованих в державному бюджеті, на задоволення невідкладних потреб соціальної сфери – житлове і муніципальне будівництво, охорону здоров'я, культуру, науку. 20 % фінансових ресурсів використовуються на стимулювання приватних вітчизняних і іноземних інвестицій у виробничій сфері.

Важливим джерелом фінансування економіки є кошти державного бюджету і позабюджетних фондів. Розрахунки показують, що для забезпечення перелому в економічній ситуації в подальші роки бажано довести частку державних інвестицій до 3 % від ВВП, з яких на розвиток соціальної сфери буде направлено близько 60–70 %, а виробничої сфери – 30–40 % державних інвестицій [4].

Без коштів державного бюджету неможливий ефективний розвиток галузей соціального комплексу, а також життєво важливих галузей виробничої сфери, в яких найближчими роками намічається зберегти обсяги капітальних вкладень в частині державної підтримки програм розвитку регіонів.

Державна підтримка програм розвитку здійснюється в основному шляхом направлення фінансових ресурсів на виконання державних цільових програм і на інші державні потреби, визначені в порядку, встановленому законодавством України.

Бюджетне фінансування програм розвитку здійснюється у формах:

1. Фінансова підтримка високоефективних проектів на умовах розміщення виділених бюджетних коштів на конкурсній основі.
2. Централізоване фінансування (часткове або повне) державних програм розвитку.

Більшість українських підприємств, незалежно від галузевої приналежності, знаходяться зараз в кризовому стані, 20–30 % з них на межі банкрутства. Але як показують дослідження, 90 % українських підприємств можуть самотійно поліпшити свої фінансові та економічні показники на 20–30 %. Резерви ж зростання ефективності є у половини підприємств (40–50 %). Причому для 20 % підприємств зростання економічної ефективності на 60–70 % не межа.

Враховуючи, що більшість українських підприємств за організаційно-правовою формою є акціонерні товариства, доцільно проаналізувати їх можливості щодо мобілізації внутрішніх ресурсів.

Інвестиційна активність акціонерних компаній і до цього дня залишається вищою, ніж у підприємств інших форм власності. Вони накопичили певний досвід мобілізації і реалізації свого внутрішнього потенціалу. Цю діяльність умовно можна підрозділити на дві групи заходів:

- 1) комплекс заходів, що розробляються і здійснюються в рамках державних і регіональних програм державної і муніципальної підтримки підприємств;
- 2) заходи, що проводяться за власною ініціативою підприємством як самотійно, так і за підтримки різних органів влади.

Найбільш ефективним заходом, що здійснюється муніципалітетами і направляється на мобілізацію власного потенціалу компаній, є звільнення підприємств від невластивих їм в умовах ринкової економіки функцій. Це, перш за все, муніципалізація соціальних об'єктів, що знаходилися на балансі підприємств, – передача місцевим органам влади відомчого житла, дитячих садів, медичних установ і та ін.

Важливе значення для мобілізації внутрішніх ресурсів підприємств має також співпраця з муніципалітетами на основі договорів протекціонізму. У цих договорах обумовлюються зобов'язання обох сторін. Підприємства, наприклад, гарантують досягнення відповідного

рівня виробництва, а муніципалітети – конкретні заходи для їх підтримки.

Відбір підприємств для укладання з ними угод відбувається на конкурсній основі з урахуванням результатів аналізу їх фінансово-економічного положення. Велике значення надається при цьому тому впливу, який надає діяльність підприємств на розвиток міста. Чим більше внесок підприємства в соціальну сферу міста і в його господарство, тим більша увага до нього муніципалітету [3].

Однією з цілей реструктуризації підприємств повинне стати створення такої структури статутного капіталу, яка сама сприяла б оздоровленню фінансів і діяльності підприємства. Підвищити інвестиційну активність в промисловості можна тільки одним способом – змінивши неефективну структуру акціонерного капіталу, що склалася останніми роками. Для цього потрібно викупити контрольні пакети акцій підприємств-виробників у фірм-посередників. Провести таку акцію одноразово неможливо. Тому державі і муніципалітетам слід, використовуючи свої пакети акцій компаній-виробників, в межах даних їм повноважень узяти під контроль монопольну поведінку підприємств-виробників по відношенню до споживачів їх продукції, що продиктоване знову таки інтересами інших крупних акціонерів.

Найбільш радикальним способом вдосконалення структури акціонерного капіталу промислових корпорацій є спрощення процедури банкрутства. Воно дає можливість розірвати порочний круг неплатежів, а також змінити по можливості склад власників акцій, зробити їх зацікавленими в акумуляції прибутку для інвестування у виробництво.

В умовах несприятливого економічного клімату власні кошти підприємства залишаються основним джерелом фінансування.

Основними типами іноземних інвесторів, що вкладають кошти в акціонерний капітал вітчизняних підприємств, є:

1. Приватні інвестиційні фонди, найчастіше у вигляді пайових інвестиційних фондів, основний інтерес інвестора – гра на курсових різницях вартості цінних паперів.
2. Венчурні фонди Європейського банку реконструкції і розвитку, що вкладають кошти в акціонерний капітал в основному в пер-

спективні дрібні і середні підприємства, фінансовий інтерес – курсові різниці вартості цінних паперів.

3. Міжурядові організації, що вкладають кошти в українські підприємства з вартістю активів не більше 10 млн. дол. з метою, насамперед, допомоги дрібному і середньому бізнесу.
4. Промислові компанії (стратегічні інвестори), зацікавлені в розвитку власного бізнесу, в розширенні ринку збуту [6].

Недостатнім чином на цей час використовується основне фінансове джерело економіки будь-якої країни – особисті заощадження громадян. Без сумніву, банки і інвестиційні фонди – основні інструменти мобілізації заощаджень громадян. Але, по матеріалах ряду соціологічних досліджень, доходи населення від внесків в банки і інші фінансові інститути украї низькі – всього 1,1 % сукупного доходу населення України. Це говорить про недовір'я, викликане кризою.

Державне майно є, з одного боку, джерелом фінансових надходжень до бюджету, а з іншого, важливим матеріальним ресурсом реалізації програм розвитку регіону. Ефективне управління у цьому випадку – першорядне завдання, здійснюватися воно повинне на основі стратегічної програми використання. За допомогою проведення «фінансової інвентаризації» необхідно оцінити існуюче положення справ з аналізом варіантів альтернативного використання. Наступний етап припускає підготовку рішень по подальшій експлуатації, що включають варіанти тактичного і стратегічного управління:

- ефективна оренда;
- сумісне використання;
- холдинг;
- продаж нерентабельних об'єктів державного майна;
- інше.

Досить великі розміри невживаних матеріальних активів підприємств, до них відносяться ділянки непрофільної діяльності, такі як будівельні, ремонтні і та ін. Більшість підприємств, створених ще за радянських часів, зараз знаходиться в приватних руках. Незважаючи на те, що на підприємствах часом не використовуються їх профільні потужності, а також нерідкі випадки безграмотного управління, приватне управління дає надію на ефективне використан-

ня всіх матеріальних ресурсів надалі. Це повинно виражатися у використанні госпрозрахункового методу, при якому обслуговуючі або непрофільні підрозділи, що спеціалізуються на наданні послуг як усередині підприємства, так і стороннім споживачам, стають центрами прибутку.

Могутнім інструментом, за допомогою якого компанія може мобілізувати свої внутрішні ресурси і оптимізувати використання промислових потужностей, є маркетингова технологія вдосконалення управління підприємством. Фірми, що використовують таку систему, мають в своєму розпорядженні найбільш досконали інформацію про стан ринку своєї продукції, її споживачів і своїх конкурентів. Важливим внутрішнім ресурсом, тісно пов'язаним з маркетинговою технологією вдосконалення управління підприємством, є його реструктуризація. Основним принципом реструктуризації має бути баланс інтересів між всіма сторонами: бюджетами всіх рівнів, власниками, керівництвом підприємства, потенційними інвесторами [1].

Існують також і інші варіанти мобілізації внутрішніх ресурсів підприємств:

- напрям на розвиток виробництва дивідендів акціонерів;
- відсотки за надані раніше кредити;
- прибутки філій і дочірніх підприємств акціонерних товариств;
- поточні і термінові депозити підприємств.

Інноваційний механізм включає етапи досліджень, отримання результатів і їх впровадження. Процес впровадження з економічної точки зору найбільш важливий, оскільки під час його інновації з категорії об'єктів інвестиційної діяльності переходять в категорію матеріальних ресурсів.

Головна роль у фінансуванні і організації інноваційного процесу в частині великомасштабних проектів життєзабезпечення належить державі. Найчастіше використовується цільове бюджетне фінансування системи науководослідних установ і дослідних виробництв. Серед напрямів допомоги малому науковому бізнесу, особливо на перших порах його функціонування, можна відзначити західну практику створення центрів по інноваціях і впровадженні на регіональному рівні і за підтримки місцевих бюджетів. До них відносяться, перш за все, наукові парки – територіальні комплекси,

що включають дослідницький центр і виробничу зону. У них на умовах оренди можуть розміщуватися і малі наукоємні фірми на початковому ступені бізнесу, зазвичай на 2–3 роки – так звані бізнес-інкубатори. Розповсюдившись на територію окремого міста, технопарк перетворюється на технополіс. Наслідком такої політики є розширення технологічних альянсів між крупними промисловими компаніями і самостійними інноваційними фірмами, в основному, середніми і дрібними.

Перспективним напрямом стимулювання інновацій може стати «прив'язка» боргів по інвестиційних регіональних позиках до інвестиційних програм. Кошти на погашення боргів по цих позиках поступають з джерел, що заздалегідь декларуються, зокрема за рахунок коштів, одержаних підприємствами, і під які була узятя позика. При цьому регіональний борг виступає як механізм мобілізації фінансових ресурсів, діє на інноваційну кон'юнктуру, а його гарантією базою є не тільки бюджет відповідного рівня, але економіка регіону в цілому, якщо мати на увазі переплетення бюджетних і інвестиційних запозичень регіональних органів управління і надання ними фінансових гарантій приватним інвесторам, що реалізують програми, які лежать у сфері дії регіональних інтересів.

Фінансові гарантії часто надаються корпораціям, що мають державну долю власності, для здійснення інноваційних проектів в пріоритетних для даних регіонів галузях економіки. Сучасна українська практика свідчить, що подібні гарантії не приводять до активізації інноваційної діяльності в регіоні в цілому, незважаючи на те, що діяльність регіональних властей як позичальника на регіональному кредитному ринку підвищує здійснюваний ними ступінь контролю над цим ринком, розширює можливості адаптації коштів приватних інвесторів до умов погашення, обсягів запозичення, відсоткової структури і термінів платежу. Відсутність ефективних систем управління державною власністю часто приводить до результату, протилежного бажаному, – регіональні кошти використовуються виключно в приватних інтересах.

Регіональні позики, що розглядаються на цей час, в основному як засіб покриття бюджетного дефіциту, можуть і мають бути включені в механізм мобілізації фінансових ресурсів на інноваційні цілі. Для цього обсяг і структура

регіонального боргу мають бути поставлені в певну залежність від макроекономічних показників розвитку регіону [3].

Висновки

Таким чином, важливим і актуальним завданням є розробка механізму взаємодії підприємств, фінансово-кредитних установ і регіональних органів управління у сфері інвестування в інноваційні проекти на основі побудови системи економічних стимулів розширення попиту на промислові інновації і участі в інноваційній діяльності фінансових посередників.

На регіональному рівні необхідно створити систему стимулів, яка приведе до того, що розробка і застосування нових технологій стануть економічно вигідними. «Концепція стійкого розвитку» передбачає в зв'язку з цим трансформацію податкового законодавства за поданням інвестиційних пільг на основі класифікації за типом «базисні» і «поліпшувальні». Найбільш сприятливі інвестиційні умови мають бути створені для базисних інновацій. Для фірм, що використовують застарілі технології виробництва, введені високі податкові ставки (агресивна державна інноваційна політика).

Перспективи подальших досліджень у даному напрямі

Аналіз інформації з проблем ресурсного забезпечення процесу реалізації і підтримки регіональних програм розвитку дозволяє сформулювати ряд основних напрямів її рішення:

- формування сприятливого інвестиційного клімату;
- підвищення ролі власних джерел при фінансуванні підприємствами власних проектів розвитку;
- посилення контролю з боку регіональних властей за цільовим використанням засобів з регіонального бюджету і цільових трансфертів, направлених на фінансування проектів розвитку;
- підвищення ефективності використання державного майна;
- зниження інвестиційних і загальногосподарських ризиків;
- стимулювання розвитку інноваційної сфери;
- рішення земельного питання.

Література

1. Агафоненко, О. Ю. Определение показателей и критерия эффективности региональной конкурентоспособности [Текст] / О. Ю. Агафоненко // Экономика: проблемы теории та практики : Зб. наук. пр. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2007. – Вип. 226, Т. II. – С. 395–404.
2. Бойко, А. В. Якість іноземних інвестицій як умова нарощення інвестиційного потенціалу регіону [Текст] / А. В. Бойко // Теорія і практика сучасної економіки : VII Міжнар. наук.-практ. конференція. Черкаси, 4–6 жовт. 2006 р. – Черкаси, 2006. – С. 104–107.
3. Ковальська, Л. Л. Удосконалення механізму фінансового забезпечення формування та нарощення виробничого потенціалу регіону [Текст] / Л. Л. Ковальська // Соціально-економічні дослідження в перехідний період : [щорічник наукових праць]. – Львів : ІРД НАН України, 2003. – С. 210–224.
4. Крячко, Є. М. Підвищення конкурентоспроможності регіонів України та вибір оптимального їх розвитку на основі когнітивного підходу [Текст] / Є. М. Крячко // Моделювання регіональної економіки : [Збірник наукових праць]. – Івано-Франківськ : Плай, 2006. – № 1(7). – С. 121–134.
5. Скрипник, А. Л. Результативність організаційно-економічного механізму кадрового забезпечення як чинник інвестиційної привабливості України [Текст] // Формування ринкових відносин в Україні : Зб. наук. праць. / Наук. ред. І. К. Бондар. – К., 2004. – Вип. 32. – С. 47–51.
6. Павлиш, Є. В. Модель оптимального розподілу інвестиційних ресурсів при багатокомпонентному інвестуванні [Текст] / Є. В. Павлиш // Экономика: проблемы теории та практики : Зб. наук. праць. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2005. – Вип. 210, Т. IV. – С. 1082–1093.
7. Шрьодер, П. Стратегії місцевого і регіонального розвитку. Методи, принципи та політичні засади [Текст] / П. Шрьодер. – К. : «Заповіт», 2008. – 78 с.
8. Герчева, Д. Планування місцевого сталого розвитку : посібник з формулювання стратегії місцевого сталого розвитку [Текст] / Дафіна Герчева. – К. : ПРООН, 2005. – 67 с.
9. Моліна, О. В. Сталій соціально-економічний розвиток регіона: аналіз підходів та інструментів оцінки [Текст] / О. В. Моліна, В. М. Осипов // Регіональна економіка. – 2010. – № 4. – С. 25–32.
10. Нудельман, В. Розробка Стратегії розвитку територіальної громади: загальні засади методики [Текст] / В. Нудельман, І. Санжаровський. – К. : Видавництво «Дата Банк Україна», 2002. – 232 с.

References

1. Agafonenko, O. Yu. Determination of indices and efficiency criterion of regional competitiveness. In compendium *Economy: problems of theory and practice*. Dnipropetrovsk: Dnipropetrovsk National University Press, 2007. Issue 226, Vol. II, p. 395–404. (in Russian)
2. Boiko, A. V. Foreign investments quality as conditions of increasing of regional investment potential. In compendium *Theory and practice of contemporary economy of the VIIth International Scientific and Training Conference on October, 4–6, 2006 in Cherkasy*. Cherkasy, 2006, p. 104–107. (in Ukrainian)
3. Kovalska, L. L. Improvement of mechanism of financial security of formation and increasing of regional manufacturing potential. In the annual compendium *Social and Economic Research during the Transitional Period*. Lviv: IRD NAN of Ukraine, 2003, p. 210–224. (in Ukrainian)
4. Kryachko, E. M. Increasing of competitiveness of regions of Ukraine and selection of their optimum development on the basis of the cognitive approach. In compendium *Simulation of Regional Economy*. Ivano-Frankovsk: Plai, 2006. No. 1(7), p. 121–134. (in Ukrainian)
5. Skrypnyk, A. L. Successfulness of organizational and economic mechanism of personnel provision as a investment factor of attractiveness of Ukraine. In compendium *Creation of Market Relations in Ukraine*. Kyiv, 2004. Issue 32, p. 47–51. (in Ukrainian)
6. Pavlysh, Ye. V. Simulation of optimum distribution of investment resources at multi-component investment. In compendium *Economy: fundamental and practical problems*. Dnipropetrovsk: Dnipropetrovsk National University Press, 2005. Issue 210, Vol. IV, p. 1082–1093. (in Ukrainian)
7. Schreder, P. Strategy of local and regional development. Methods, principles and political origin. Kyiv: Zapovit, 2008. 78 p. (in Ukrainian)
8. Gercheva, D. Planning of local stable development. Textbook of the local stable development strategy forming. Kyiv: PROON, 2005. 67 p. (in Ukrainian)
9. Molina, O. V.; Osipov, V. M. Stable social and economic regional development: analysis of approaches and instruments of evaluation. In *Regional Economy*, 2010, No. 4, p. 25–32. (in Ukrainian)
10. Nudelman, V.; Sanzharovsky, I. Development of strategy of territory society evolution: general techniques. Kyiv: Data Bank Ukraine, 2002. 232 p. (in Ukrainian)

Норкина Татьяна Павловна – ассистент кафедры экономической теории и финансов Донбасской национальной академии строительства и архитектуры. Научное направление: социально-экономические проблемы современного города.

Tatyana Norkina – a teaching fellow of the Economic theory and Finance Department of the Donbas National Academy of Civil Engineering and Architecture. Research interests: social and economic problems of a present-day city.